

PÁLYAMŰ

A Zalaegerszegi Törvényszék Büntető Kollégiumának kollégiumvezetői állására benyújtott pályázathoz

A kollégium és a kollégiumvezető feladatait a Bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi XLXI. törvény (Bszi.), az Országos Bírósági Hivatal Elnöke 6/2015. (XI.30.) OBH utasítása a bíróságok igazgatásáról rendelkező szabályzatról, végül ezen rendelkezések keretei között és felhatalmazások alapján a Zalaegerszegi Törvényszék Szervezeti és Működési Szabályzata határozza meg.

A Bszi. a kollégiumot a meghatározott ügyszakba beosztott bírákból álló, a bíróságok igazgatásában közreműködő bírói testületként nevesíti meg, amelyet a kollégiumvezető vezet.

A kollégium, mint bírói testület igazgatási feladatai közé tartozik:

- a) a bírói álláspályázatokról – kivétel járásbírói álláshelyek – véleménynyilvánítás,
- b) részvétel a bíró szakmai tevékenységének értékelésében,
- c) az ügyelosztási rend tervezetének véleményezése,
- d) véleménynyilvánítás a vezetői álláspályázatokról, kezdeményezheti bírósági vezető vizsgálatának elrendelését, vagy a bírósági vezető felmentését,
- e) végül ellátja a törvény által meghatározott egyéb feladatokat.

A kollégiumvezető bírósági vezető, feladata a bírósági szervezeti egység (kollégium) vezetése, a kollégium jogszabályoknak, OBH elnöke által kiadott szabályzatoknak és határozatoknak megfelelő hatékony működéséért felel.

A kollégium működésével összefüggésben a törvényszék kollégiumvezetője köteles a vezetése alatt álló bíróságok, szakmai vezetése alatt álló bíróságok ítélkezési tevékenységét folyamatosan figyelemmel kíséreni. Az elvi kérdésben hozott jogerőre emelkedett, vagy véglegessé vált határozatokat a járásbírói elnökei a törvényszék kollégiumvezetőjének, a törvényszék kollégiumvezetője pedig az ítélőtábla kollégiumvezetőjének bemutatja, a kollégiumvezető az elvi határozatok bemutatása előtt kikéri a kollégium bíróinak véleményét.

Amennyiben a jogalkalmazás egysége érdekében szükséges, a kollégiumvezető jogegységi eljárás indítványozására jogosultnak javaslatot tesz jogegységi eljárás megindítására. A jogegység előmozdítását szolgálja azon törvényi rendelkezés, miszerint a Kúria és az ítélőtábla képviselője útján a törvényszék kollégiumi ülésén részt vesz.

A Kúria bírósági joggyakorlat elemző csoportjának vizsgálati tárgyköreit évente meghatározza a Kúria elnöke, mely vizsgálati tárgykörökre, a törvényszék kollégiumvezetője indítványt tehet.

A bíróságok igazgatásáról rendelkező OBH utasítás a bírósági igazgatás elsődleges célját abban határozza meg, hogy a bíróságok alkotmányos kötelezettségüket teljesítsék, a független bírók magas színvonalon, időszerűen, hatékonyan ítélkezzenek. Ennek az alapvető célkitűzésnek elérése érdekében a kollégium tevékenységére kiterjedően a kollégium igazgatási szabályzatokat alkothat, a kollégiumvezető különböző igazgatási eszközöket alkalmazhat.

A kollégium, illetve a kollégiumvezető feladatát az OBH stratégiai célkitűzései alapozzák meg:

- a) a bíróságok fentebb hivatkozott alkotmányos kötelezettségének teljesítése érdekében az emberi erőforrások optimális elosztása, hasznosítása,
- b) ítélkezés tárgyi feltételeinek biztosítása, azok optimális elosztása és hasznosítása,

- c) a bírósági szervezet integritása, az ítélkezés és az igazgatási munka átláthatósága, utóbbi kiszámíthatósága és ellenőrzöttsége,
- d) a bírósághoz való hozzáférés egyszerűsítése,
- e) a képzési rendszer fejlesztése, együttműködés a többi hivatásrenddel.

A Bszi. és a bíróságok igazgatásáról szóló OBH utasítás rendelkezéseivel összhangban, a Zalaegerszegi Törvényszék Szervezeti és Működési Szabályzata a kollégiumvezetőre vonatkozó következő fontosabb rendelkezéseket tartalmazza:

- a) évente legalább négyszer összehívja és levezeti a kollégium ülését, további négy alkalommal tanácselnöki értekezletet tart,
- b) figyelemmel kíséri és elemzi a bíróságok működésének minőségi és mennyiségi mutatóit, vizsgálatot kezdeményezhet és folytathat le az ítélkezés meghatározott területére nézve,
- c) ellátja a jogegységi eljárással összefüggő feladatokat, elvi határozatokat rendszerezi, elemzi,
- d) közreműködik a bírák és az igazságügyi alkalmazottak tevékenységének vizsgálatában és értékelésében,
- e) tájékoztatja a törvényszék elnökét a kollégium működéséről,
- f) beszámol a vezetői értekezleten az igazgatási tevékenységéről és az általa irányított ügyszak ítélkezésének helyzetéről,
- g) beszámol a kollégiumnak az általa megelőző naptári évben végzett tevékenységről,
- h) gondoskodik az anonimizálási határozatokról szóló szabályzatban meghatározottak szerint közzétételre kijelölt anonimizált határozatokkal kapcsolatos feladatok ellátásáról.

A tanácselnöki feljegyzésekkel összefüggésben a kollégiumvezető feladata technikai értelemben megváltozott. A vonatkozó OBH rendelkezéseknek megfelelően tanácselnöki feljegyzést akkor kell készíteni, ha az ügy felülbírálata során a bíró vizsgálat lefolytatása során jelentőséggel bíró magas színvonalú bírói munka, vagy épp ellenkezőleg, hibás jogalkalmazás, jogértelmezés tapasztalható. Tanácselnöki feljegyzések formai és tartalmi megkötés nélkül készülnek, azokat az OBH által üzemeltetett tanácselnöki feljegyzések rendszerére kell feltölteni, így a bíró által az közvetlenül megismerhetővé válik. A kollégiumvezető szakmai vezetőként a tanácselnöki feljegyzésekkel kapcsolatban szükség esetén szakmai segítséget nyújthat. Változatlan az az előírás, hogy a tanácselnöki feljegyzések általánosítható tapasztalatait a kollégiumvezető minden év március 31. napjáig összegzi, azokat a kollégium elé tárja és a törvényszék illetékességi területén ítélkező bírák számára megismerhetővé teszi.

Az instruktori és a mentori feladatokra felkérhető bírák névsorára a kollégiumvezető javaslatot tesz a törvényszék elnökének. Végül a központi nyomtatványokkal kapcsolatos határozatok, intézkedések mintáinak kidolgozásában, azok időszakonkénti frissítésében, felülvizsgálatában megosztásában, működik közre.

A kollégiumvezető tevékenységét szabályozó rendelkezések alapul vételével, azokat értelmezve felfogásom szerint a kollégiumvezető mindenekelőtt szakmai vezető, tevékenységét az ítélkezés hatékonyságának, időszerűségének, megalapozottságának biztosítása érdekében fejti ki. Az igazgatási feladatok közvetlenül, vagy közvetve ennek a célnak az eléréséhez szükséges intézkedéseket foglalják magukba.

A bírósági igazgatásban a törvényszék elnökével együttműködik, az elnök igazgatási tevékenységében közreműködik, ahhoz segítséget nyújt.

A bíróságok igazgatásáról szóló OBH utasítás rendelkezik az instruktor, illetve a mentor bíróról. A Zalaegerszegi Törvényszék illetékességébe tartozó bíróságokon szolgálatot teljesítő valamennyi büntető bíró határozatlan időre kinevezett, ezért csak a mentor bíróról kell szót ejteni. Az OBH utasítás értelmében a bírói függetlenség tiszteletben tartása mellett konzultációk keretében szakmai, ügyviteli és munkaszervezési segítséget nyújt a mentorként tevékenykedő bíró, akinek személyére a fentebb már hivatkoztak szerint a kollégiumvezető tesz javaslatot a törvényszék elnökének.

A Zalaegerszegi Törvényszék a büntető bírói létszámot tekintve kis bíróságnak minősül, a közvetlen személyes kapcsolat a bírósági vezetők és a bírók, valamint a bírók egymás közötti viszonyrendszerét tekintve meghatározó. A kettő éven túli ügyek vizsgálatával összefüggésben 2020 őszén az OBH elnöke által elrendelt intézkedések körében a mentorálási feladatokat a kollégiumvezető, valamint az igazgatási vezetők látják el, ezért a mentorálásnak rendszer szinten a Zalaegerszegi Törvényszéken külön jelentősége várhatóan nem lesz.

A Zalaegerszegi Törvényszék Büntető Kollégiumának tizenkettő tagja van. A Bszi. rendelkezésének megfelelően hat törvényszéki bíró mellett, hat egyenként hat évre választott járásbírósi tag részvételével működik. A kollégium személyi összetétele 2019. tavaszán és 2020. októberében megváltozott, mind a hat választott kollégiumi tag tagsága lejárt és a kollégium öt új bírót választott tagjai közé. A megválasztott kollégiumi tagokat tekintve minden járásbírósi képviselő a szakmai testületben biztosított. Véleményem szerint a kollégium a megújult tagságot tekintve kivétel nélkül agilis, a bírói hivatás iránt messzemenően elkötelezett, a szakmai kihívások iránt érdeklődést mutató bírásokból áll, ami a megalapozott szakmai és azzal összefüggő igazgatási tevékenység folytatásához megfelelő alapot, biztosítékot nyújt.

A kollégium évek óta az ülések számát, azok hozzávetőleges időpontját és tárgyát tekintve változatlan módon működik. A négy érdemi ülés tárgyköre a kollégiumvezető beszámolójának megvitatása, elfogadása, az előző évi munkatervben meghatározott szakmai témakör, a büntető kollégiumvezetők országos tanácskozásán (BKOT) megvitatott kérdésekről bírák tájékoztatása, az ügyelosztási rend meghatározása, a következő évi munkaterv, vizsgálati tárgykörök megvitatása. Természetesen minden ülésen lehetőség nyílik aktuális szakmai kérdések megtárgyalására is. Az egyik kollégiumi ülés rendszerint a törvényszéken megszervezett büntető szakmai nappal együtt kerül megtartásra. Ezt a működési rendszert változatlanul célszerű követni.

A kollégium jelenlegi személyi összetételében 2021. évben tovább változik, ugyanis 2021. évben kettő törvényszéki tanácselnöknek - akik egyúttal a leghosszabb szolgálati idővel is rendelkeznek - a bírói felső korhatár betöltése miatt a szolgálati viszonya megszűnik. Ez nemcsak a kollégium működésében, hanem a törvényszék ítélező tevékenységében is meghatározó jelentőségű változást indukál, ami szükségessé teszi jövő évben az ügyelosztási rend megváltoztatását is, főként azért, mert az ügyforgalmi adatok ismeretében kétséges, hogy a törvényszék illetékességi területén engedélyezett büntető bírói létszám az OBH elnöke döntésének alapján változatlan marad.

A Zalaegerszegi Járásbíróság büntető bíróinak létszáma hét fő, közülük kerül ki a járásbírósi elnöke, csoportvezetője. Egy járásbíró az Országos Bírói Tanács megválasztott tagja, egy járásbíró alapvetően nyomozási bírói tevékenységet lát el, egyben a Pécsi Ítéltábla illetékességi területén európai jogi szaktanácsadóként működik. Kettő járásbíró tartós kirendeléssel a törvényszéken ítélezik, egyikük immár több mint öt éve, másikuk - a járásbírósi elnöke - 2019. január óta kirendeléssel a Zalaegerszegi Törvényszék Büntetés-

végrehajtási Csoportját vezeti, 2019. július 1. napjától pedig a törvényszék fellebbviteli tanácsában ítélkezik. Mindebből következően a tényleges büntetőbírói létszám öt fő, a tárgyalási kedvezményeket megalapozó igazgatási és egyéb a bíróság működéséhez, a bíróság igazgatásához kapcsolódó tevékenység figyelembevételével statisztikai értelemben mindösszesen a teljes büntető bíró létszám egy.

A Nagykanizsai Járásbíróság büntető bírói létszáma öt fő, közülük került kirendelésre 2020. októberétől a járásbíróság elnöke, valamint elnökhelyettese is.

A Keszthelyi Járásbíróságon a büntető ügyszakban három bíró ítélkezik, egyikük a járásbíróság elnöke.

A Lenti Járásbíróságon ítélkező büntető bírói létszám egy fő, aki egyben a járásbíróság elnöke.

A Zalaegerszegi Törvényszéken a büntető bírói létszám hat fő, közül kerül ki a törvényszék elnöke, a büntető kollégium vezetője és három tanácselnök.

A törvényszéken az összes törvényszéki elsőfokú ügyet egy bíró tárgyalja. 2019. évben az arányos munkateher biztosítása érdekében kettő többvádoltas soron kívüli ügyet az előadó bírói munkája mellett egy tanácselnök és a kollégium vezető tárgyalta. Gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény miatt, amiben a hatályos eljárásjogi rendelkezések szerint három hivatásos bíróból - köztük egy a polgári gazdasági kollégium tagja - álló tanács jár el, 2020. tavaszán három eljárást indult. Egy ügyet az elsőfokú ügyeket tárgyaló bíró kizárással összefüggő bejelentése miatt tanácselnökre szignált a kollégiumvezető.

A fellebbviteli ítélkezésben egy tanács működik három tanácselnökkel, valamint egy, a Zalaegerszegi Járásbíróságról tartósan – hatodik éve – kirendelt előadóbíróval. 2018. nyarán kinevezett tanácselnök kizárólag előadó bíróként tagja a tanácsnak. A Zalaegerszegi Járásbíróságról kirendelt bíró látja el a büntetés-végrehajtási bírói feladatokat, egyúttal a BV Csoport vezetésével megbízott bíróként, aki a másodfokú büntető ügyek elbírálásában is részt vesz szükség szerint. A törvényszék elnöke és a kollégiumvezető havi rendszerességgel egy-három napon elődóként tagja a fellebbviteli tanácsnak. Az ügyelosztási rendben meghatározottak értelmében a törvényszék civilisztikai ügyszakának bírója esetenként, szükség szerint a másodfokú ügyek elbírálásában részt vesz, erre kizárólag akkor kerül sor, ha a kizárási szabályok miatt a teljes tanács megalakítása a büntető bíróból nem lehetséges. A másodfokú ügyek tárgyalási beosztása havonta a kollégiumvezető által előre meghatározott, a fellebbviteli tanács heti két napon tárgyal.

A törvényszék büntető ügyszakában egy titkár tevékenykedik, referádája fele részét a büntetés-végrehajtási ügyek teszik ki, másik felében pedig a fellebbviteli tanács mellett az ügyek előkészítésében, a határozatok szerkesztésében működik közre.

A Zalaegerszegi Törvényszéken az engedélyezett büntető bírói létszám huszonkettő fő, a legrovidebb szolgálati idő nyolc év, tíz bírónak húsz évet meghaladó, tizenegy bírónak pedig tíz és húsz év közötti szolgálati ideje van. Az ítélkezési tapasztalatot, gyakorlati időt figyelembe véve a büntető bírói összetétel a törvényszék illetékességi területén ideálisnak mondható, egyrészt az ítélkezés terén szerzett tapasztalat a magas színvonalú, időszerű ítélkezést biztosítja, másrészt magasabb szintű követelmény támasztható a bírakkal szemben az időszerűség, hatékonyság, az ítélkezést segítő eszközök alkalmazása terén.

2020. évtől a kollégiumvezető javaslatára a törvényszék elnökének intézkedése alapján a másodfokú tanácsok munkájában a szakmai fejlődés elősegítése érdekében három-három hónapra járásbírók kirendelésre kerülnek, eredeti ítélkező tevékenységük részbeni megtartásával.

A Zalaegerszegi Törvényszék és a törvényszék illetékességi területén működő járásbíróóságok ügyforgalmi adataiból (amiket a Zalaegerszegi Törvényszék Büntető Kollégiuma 2019. évi munkájáról közzétett beszámolóból és a törvényszék statisztikusa által rendelkezésemre bocsátott adatokból nyertem) megállapítható, hogy 2017. évtől kezdődően a peres ügyek száma 2018. évben drasztikusan, 2019. évben pedig kisebb mértékben csökkent. A 2020. szeptember 30-i állapot szerint a csökkenés az ügyérkezési adatokat tekintve megállni látszik. Ez a tendencia megítélésem szerint a Büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) 2018. július 1-jei hatályba lépésével, a törvényben szabályozott büntetőeljárás lefolytatását gyorsító jogintézmények alkalmazásával magyarázható.

A Zalaegerszegi Törvényszék és az illetékességi területén működő járásbíróóságokra érkezett peres ügyek összesen:

Év	Érkezett	Befejezett	Folyamatban maradt
2017.	1472	1430	546
2018.	965	1199	350
2019.	877	872	300
2020. 09. 30-ig	571	547	322

A bíróságokhoz érkezett nem peres ügyek száma ugyanakkor folyamatosan növekszik:

Év	Érkezett	Befejezett	Folyamatban maradt
2017.	1998	2002	134
2018.	2080	2063	151
2019.	2408	2437	122
2020. 09. 30-ig	1958	1982	201

A nem peres ügyek száma abszolút értelemben kiemelkedően magas, ezen belül is 2019. évre több mint háromszázaz növekedés volt kimutatható a 2018-as évhez képest, ami tudomásom szerint legalábbis részben a büntető eljárásban bevezetésre került elektronikus kapcsolattartás során a kezdő iratok nem megfelelő helyre való beküldésével és ezen iratok automatikus iktatásával magyarázható, amelyek érdemi ügyintézkést nem igényelnek.

A járásbíróóságok a büntető ítélezés mellett a szabálysértési peres és nem peres ügyekben járnak el 2020. november 1. napjáig a Zalaegerszegi Járásbíróóság a Szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szabs.tv.) 41.§-ában foglalt általános illetékességi szabálytól eltérő speciális illetékességgel központi szabálysértési bíróságként járt el a bíróság elé állításos és a szabálysértési elzárásra történő átváltoztatás iránti eljárásokban a törvényszék elnökének intézkedésének megfelelően, mely intézkedést a törvényszék elnöke az említett időponttól kezdődő hatállyal a 2020. szeptember 30. napján meghozott 32/2020. (IX.30.) számú törvényszéki elnöki intézkedéssel megszüntetett. A törvényszék elnökének ezt az intézkedését az ügyforgalmi adatok messzemenően igazolják, összességében az egyes járásbíróóságok között az egy bíróra jutó ügyek száma tekintetében olyan mértékű eltérés nem mutatható ki, ami a járásbíróóságok személyi összetételét is figyelembe véve a központi szabálysértési bíróság megjelölt ügyekre kijelölését igazolná. Annál is inkább, mert a bírósági titkárok létszáma és elsősorban a

végrehajtási ügyekben megnövekedett munkaterhe miatt a szabálysértési ügyekben 2019. évtől kezdve büntetőbírók járnak el.

A büntető kollégiumvezetőnek az időszerűség, a hatékonyság, a bírák arányos munkaterhe biztosítása körében elsősorban a törvényszéki bírók tekintetében van igazgatási jellegű feladata, ezért külön a törvényszéki ügyforgalmi adatok részletesebb ismertetését tartom szükségesnek.

2018. évig az elsőfokú büntető peres ügyérkezés folyamatosan emelkedett, majd 2019. évben jelentős csökkenés (36,3 %-os) volt tapasztalható, ami 2020. szeptember 30-ig tovább folytatódott.

Év	Érkezett	Befejezett	Folyamatban maradt
2016.	19	22	8
2017.	21	19	10
2018.	22	20	12
2019.	16	17	11
2020. 09. 30.	8	8	11

Büntető nem peres ügyérkezés 2019. évben jelentősen megnövekedett, ez a tendencia 2020. évben is változatlan, ami az elektronikus kapcsolattartással összefüggő, érdemi ügyintézés nem igénylő automatikus iktatásokra vezethető vissza. Ennek megfelelően a folyamatban maradt nem peres ügyek száma minimálisnak tekinthető.

A peres ügyek érkezésével összefüggésben meg kell jegyezni ugyanakkor azt, hogy az érkezett ügyek számszerű visszaesése az ügyek elbírálásához szükséges munkamennyiség egyenes arányú csökkenésével nem járt, különösen igaz ez a 2020-as évre, hiszen a törvényszékre három nagyobb terjedelmű, nehezebb ténybeli és jogi megítélésű, a gazdálkodás körében elkövetett vagyon elleni és költségvetést károsító tárgyú büntető ügy érkezett.

A törvényszéki másodfokú büntető peres ügyek érkezése 2017. évtől folyamatos, évenként 20-30 %-os csökkenést mutat az érkezés, a befejezés és a folyamatban maradt ügyek tekintetében is. Ez a csökkenő tendencia a 2020. szeptember 30-i ügyforgalmi adatok ismeretében nem állt meg.

Büntető peres ügyek száma:

Év	Érkezett	Befejezett	Folyamatban maradt
2016.	239	230	46
2017.	266	256	56
2018.	174	203	27
2019.	145	153	19
2020. 09. 30.	65	72	12

A nem peres és egyéb büntető ügyek érkezésének és befejezésének száma a peres másodfokú ügyérkezésnél kisebb mértékben, de ahhoz hasonlóan csökken. A másodfokon elbírált szabálysértési peres ügyek száma az elmúlt öt évben nem jelentős (évenként 19-34 közötti ügy érkezett a törvényszékre, másodfokú felülbírálatra).

Az időszerűség a törvényszékhez tartozó járásbíróságokon évek óta kifejezetten jónak minősíthető, 2019. évben a Zalaegerszegi Járásbíróságon és a Nagykanizsai Járásbíróságon az ügyek közel 90 %-a (89,6, illetve 88 %) a Keszthelyi Járásbíróságon több mint 90 %-a (93,8 %), míg a Lenti Járásbíróságon közel 100 %-a (98,4%) egy éven belül befejeződött. A két éven túli pertartamú ügyek száma 2019. évben a Zalaegerszegi Járásbíróságon 7, a Nagykanizsai Járásbíróságon 2, a Keszthelyi Járásbíróságon, míg a Lenti Járásbíróságon ilyen pertartamú ügy nem maradt folyamatban.

A törvényszék elnöke 18/2020. (VII.03) számon törvényszéki elnöki intézkedést hozott a három éven túli folyamatban lévő peres ügyek befejezésének elmozdítása érdekében, amiben részletes, igazgatási, adminisztratív jellegű intézkedéseket írt elő a peres ügyek pertartamának lerövidítése érdekében. Ebben a rendelkezésben az igazgatási vezetők mellett a kollégiumvezetőkre kiemelt szerep hárul. Folyamatosan figyelemmel kell kísérni a BIIR rendszerben a folyamatban lévő peres ügyekben a minősített érkezés szerinti pertartamot. A pertartam három éven túlivá válásával egyidejűleg jelentéstételre kell felhívnia az eljáró bírót (eljáró tanács elnökét). Az Országos Bírósági Hivatal Elnökének 2020. szeptember 9. napján 2020.OBH-XX.G.11/2. szám alatt kiadott intézkedésére tekintettel 2021. február 28. napjáig az intézkedést felfüggesztette. Az Országos Bírósági Hivatal Elnöke a két éven túli ügyek további elhúzódásának megelőzése érdekében a törvényszékek elnökétől intézkedések megtételét kérte, aminek lényege a tárgyaló bíró részére megalapozott időszerű és érdemi döntéshozatalhoz szükséges szakmai támogatás biztosítása a bíróságok igazgatásáról szóló OBH utasításban meghatározott mentorálás útján.

Büntető ügyszakban megyei szinten 13 db kettő éven túli ügy volt 2020. augusztus végén. A Zalaegerszegi Járásbíróságon 5 (ebből 3 ügy három éven túli), a Nagykanizsai Járásbíróságon 4 ügy (ebből 2 három éven túli), a Keszthelyi Járásbíróságon 2 ügy, míg a Zalaegerszegi Törvényszék elsőfokú ügyszakában 2 db ügy (ebből az egyik immár négy éven túli). Korábban már utaltam rá, hogy kis létszámú bíróság lévén a mentorálási feladatokat az igazgatási vezető, illetve a kollégiumvezető látja el, tevékenységük megítélésem szerint inkább az ellenőrzésre, mint a tanácsadásra, konzultációra terjed ki.

2019. évben a törvényszék elsőfokú büntető ügyszakában 17 befejezett ügyből 13 pertartama egy éven belüli volt, kettő éven túli törvényszéki elsőfokú büntető peres ügy egy maradt folyamatban.

A törvényszék másodfokú büntető ügyszakában egy éven túl egyetlen ügy sem maradt folyamatban 2019. év végén, a befejezett peres ügyek pertartama hat hónapon belüli volt az ügyek 98,7 %-ában, mindösszesen 2 ügy nem fejeződött be hat hónapon belül.

A büntető ítékezés minőségét az ügyek felülbírlata során meghozott felsőbbbírósági határozatok jellege mutatja. A 2019-es adatok azt igazolják, hogy a járásbíróságok alapvetően megalapozottan ítéleznek, a felülbírált ügyek 47,1 %-át a törvényszék másodfokú tanácsa helybenhagyta. Ezt az arányszámot finomítani kell a tapasztalatoknak megfelelően azzal, hogy az elsőfokú ügydöntő határozatok megváltoztatására legnagyobb arányban a büntetés kiszabása körében kerül sor (másodfokú tanács jellemzően enyhíti az elsőfokon kiszabott büntetést), emellett a büntetőjogi fő kérdéseket nem érintő járulékos kérdésekben változtatás is jelentős. A hatályon kívül helyezett ügyek száma nem tekinthető különösebben magasnak, azonban a hatályon kívül helyezéssel végződő ügyeket a jövőben egyenként vizsgálni szükséges, hiszen a Be. irányadó rendelkezéseinek megfelelően hatályon kívül helyezésre elsősorban az ügy érdemének felülvizsgálatát kizáró eljárásjogi hiba miatt kerülhet sor. A Be.593.§.(1) bekezdés c) pontja az eltérő tényállás megállapításának lehetőségét kitérítette a másodfokú eljárásban,

olyan esetekben is lehetőség van eltérő tényállás megállapítására, amikor ez az elsőfokon felmentett vádlott bűnösségének a megállapításával jár, természetesen a másodfokú eljárásban lefolytatott bizonyítás eredményeként.

A törvényszék elsőfokú büntető ügyszakában elbírált ügyekben a Pécsi Ítéltábla 2018. évben ítéletet nem helyezett hatályon kívül, a megváltoztató határozatok kisebb részben a minősítést, nagyobb arányban a kiszabott büntetést érintették.

Az OBH elnöke által megfogalmazott stratégiai célok közül az általam legfontosabbnak tartott célkitűzés - a bíróságok alkotmányos kötelezettségének teljesítése - a bemutatott ügyforgalmi, az ítélezés időszerűségét és megalapozottságát mutató adatokkal igazoltan a Zalaegerszegi Törvényszék illetékességi területébe tartozó valamennyi bíróságon megvalósul. Ezen a téren véleményem szerint azonnali, igazgatási jellegű intézkedésekre nincsen szükség, a működő rendszeren esetenként „finom hangolásokat” indokolt elvégezni. A hatályon kívül helyezett ügyeket egyenként meg kell vizsgálni, amit az indokol, hogy a Be. hatályon kívül helyezés okait jelentősen szűkítette a korábbi eljárási törvényhez képest. Valamennyi elsőfokú bíróság figyelmét fel kell hívni a hatályon kívül helyezést eredményező eljárási hibákra, egyúttal felül kell vizsgálni a fellebbviteli tanács gyakorlatát is, hiszen a tapasztalataim szerint az ítélezési gyakorlat az abszolút eljárási szabálysértések körét a törvényben meghatározottaknál esetenként szűkebben vonja meg. A tényállás megalapozatlansága esetén pedig kizárólag akkor van lehetőség hatályon kívül helyezésre, ha megalapozatlanság teljes körű, bizonyítás felvételével sem alkalmas felülbírálatra a perorvoslattal megtámadott ítélet.

Az időszerűség tekintetében az OBH elnöke által elrendelt mentorálás tapasztalatait a jövő év első felében értékelni kell és a pertartamok lehetséges rövidítése érdekében minden lehetséges intézkedést meg kell tenni. Ezek között elsősorban ismét nem igazgatási jellegű intézkedésre gondolok, a bírók közötti személyes, kollegiális kapcsolat miatt a közvetlen konzultáció, tanácsadás, jogszabályváltozásra való felhívás célravezetőnek látszik, annál is inkább, mert megítélésem szerint a kettő évet érdemben meghaladó pertartamú ügyekben az eljárás elhúzódása az ügyek egyedi sajátosságára, speciális eljárási akadályokra vezethető vissza. Az időszerűség érdekében a BIIR rendszerből kinyerhető adatok alapján már az egy évet meghaladó pertartamú ügyeknél a kollégiumvezető amennyiben szükséges, figyelemfelhívás útján hatékonyan intézkedni tud. A zalai bíróságokra érkező büntető ügyek száma nem indokolja azt, hogy a kitűzésre az eljárási törvényben rendelkezésre álló teljes időtartamot igénybe vegyék a bírák, valamint azt sem a nem peres ügyekben a törvényben meghatározott elintézési határidő vége felé tegyék meg az intézkedéseket. A pertartam javításához vezethet az is, ha az elnapolt, elhalasztott tárgyalásokat azonnal, vagy a tárgyalás után rövid időn belül a lehető legkorábbi határnapra tűzik ki a bírák. Némileg feszesebb munkatempó az ügyforgalmi adatok figyelembevételével nem okozhat a jelenleginél lényegesen nagyobb munkaterhet egyetlen bíró számára sem.

2018. január 1-jén bevezetésre került a büntető eljárásban az elektronikus kapcsolattartás. Az ügyek elektronikus iktatása és feldolgozása az ítélezést támogató rendszer (ITR) használatával a bírók mellett dolgozó tisztviselők közreműködésével rendben zajlik. Elévülhetetlen érdemei ebben vannak a büntető e-peres kapcsolattartó bírónak, aki az ügyszakváltást követően is ellátta az e-per kapcsolattartói feladatokat és a munkacsoport megszűnése után is közreműködik a rendszer működtetése során felmerülő problémák megoldásában, a Zalaegerszegi Törvényszék informatikusai és a Pécsi Ítéltábla illetékességi területén tevékenykedő többi büntető e-peres kapcsolattartóval együttműködésben.

Az elektronikus, digitális fejlesztések folyamatosak, ezért a korábbi e-peres kapcsolattartó tevékenységére, a régiós kollégákkal kialakított munkakapcsolatra a jövőben feltétlenül támaszkodni kell. Nélkülözhetetlen a folyamatos információcsere a társhatóságok képviselőivel is ezen a területen, amire az ügyészség, rendőrség, ügyvédi kamara részéről is igény mutatkozik.

A büntető ítélkezésben az elmúlt években a digitális fejlődések jelentős változásokat hoztak. A lajstromozást felváltó BIIRO rendszer bevezetése után a bírók az ITR alkalmazásával ismerkednek, ami az elektronikus akták digitális feldolgozását biztosítja. A végső célként a papír alapú aktákat fel fogja váltani az elektronikus irat. Ebben a folyamatban a szoftverek fejlesztése, a bírók és a tisztviselők részéről friss, befogadó szemléletet, új munkavégzési módszereket követel, együtt kell működnünk annak érdekében, hogy megismerjük és alkalmazni is tudjuk ezeket a felületeket, módszereket. Ehhez a fejlődéshez, folyamatos tanuláshoz a kollégiumvezetőnek minden támogatást meg kell adni a bíróknak, igazságügyi alkalmazottaknak.

Itt kell szót ejteni a büntető eljárás résztvevői személyes jelenlétét biztosító telekommunikációs eszközök, elsősorban az elmúlt két évben kiépített VIA Video (táv meghallgatás) rendszerről. Ez a telekommunikációs eszköz - aminek alkalmazása törvényi feltételei a Büntetőeljárásról szóló törvényben részletesen le vannak fektetve - a koronavírus járvány miatt 2020. márciusában kihirdetett veszélyhelyzetben, majd 2020. júniustól jelenleg is fennálló járványveszély alatt lehetővé tette a bírók számára a tárgyalások megtartását. A távmeghallgatások száma ugrásszerűen megnőtt, amit az említett kényszerű helyzet mellett az eredményezett, hogy a bírák egyre jobban megbarátkoznak ezzel az eszközzel, az alkalmazás során megszerzett jó tapasztalatokat átadják egymásnak. A rendszer működtetése az adminisztráció oldaláról egyre gördülékenyebbá válik, bár meg kell említeni azt is, hogy az idézések, a telekommunikációs eszköz alkalmazásának elrendeléséről szóló végzések kiadására fokozott figyelmet kell fordítani bírónak, tisztviselőnek egyaránt. A VIA Video rendszer alkalmas immár arra is, hogy a skype felületen zajló online telekommunikációt is bevonja a tárgyalóterembe, ami a rendszer további rugalmas felhasználását teszi lehetővé, hiszen a szabadlábon lévő vádlottaknak, tanúknak, szakértőknek, egyéb eljárási szereplők akár otthonukból is részt tudnak venni a tárgyaláson.

A koronavírus járvány miatt kialakult helyzetben a bíróságok merőben új kihívásokkal kerültek szembe. Egyszerre kell gondoskodni a bírósági dolgozók és az ügyfelek, a bírósági tárgyalás résztvevőinek biztonságáról az éppen hatályos járványügyi intézkedések betartásával, melyek a büntetőeljárás alapelvei közül elsősorban a közvetlenség, nyilvánosság korlátozásával járnak. Fontosnak tartom, hogy a büntető eljárás feletti kontroll biztosítása érdekében a sajtó szóvivők, sajtótitkár közreműködésével a törvényszék tényszerű közlemények formájában tájékoztassa a közérdeklődésre számot tartó ügyekben a médiát. A sajtó szóvivők munkájában a büntető kollégiumvezetőnek közre kell működnie, hiszen a Zalaegerszegi Törvényszéken a szóvivők civilisztikai ügyszakba beosztott bírák és a közvéleményt túlnyomórészt a büntető ügyek foglalkoztatják.

A bírók feladatai a tárgyalások megszervezése kapcsán jelentősen megnövekedtek ebben a helyzetben, épp ezért a kollégiumvezetőnek folyamatosan figyelemmel kell kísérnie az aktuális rendeleteket, szabályzatokat és erről tájékoztatást kell adni a bírók számára a törvényszék intranetes felületén, vagy akár e-mail formájában.

A telekommunikációs eszközök használatára vonatkozó ismeretek megosztása nemcsak az aktuális helyzetben az eljárások folytatása miatt elengedhetetlen, hanem azért is, mert alappal feltehető, hogy ezek a módszerek, fejlesztések az aktuális járványveszély megszűnése után is hatályban maradnak, azok használatára hosszú távon kell berendezkedni.

A Bszi. 2019. decemberi módosítása, ami 2020. áprilisában lépett hatályba az ítélkezési gyakorlat egységének biztosítása körében alapvető változásokat hozott, mégpedig az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdéséből kiindulva, miszerint a Kúria, mint legfőbb bírósági szerv a jogviták eldöntése mellett biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatokat hoz. A Bszi. módosítással beiktatott 27/A.§-a kimondja, hogy bírói testület, bírósági vezetők, illetve bírák tanácskozása nevében nem tehető közzé olyan jogértelmezési célú állásfoglalás, amelynek meghozatalára a törvény nem ad felhatalmazást. Ez a sarkalatos törvénybe beiktatott tilalom nyilvánvaló hatással van a kollégium eddig alapvető, a joggyakorlat egységének biztosítása körében kifejtett tevékenységére. A kollégium ettől fogva az ítélkezési gyakorlatra kihatással bíró elvi kérdésekben döntéshozatalra, vélemények megalkotására és azok közzétételre nem jogosult.

A Bszi. módosítás megszünteti egyúttal az elvi bírósági határozatok, elvi bírósági döntések kettőséget, bevezeti a korlátozott precedens rendszert, kimondja a Kúria (valamennyi) döntésének kötelező érvényét. Új jogorvoslati eljárást, a jogegységi panaszeljárást vezet be a jogerős határozatokkal szemben, a Kúria döntésének kötelező érvényét hivatott biztosítani ettől fogva a felülvizsgálati eljárás is.

A büntető ítélkezésben ez a módosítás alapvető szemléletbeli, módszertani változást fog eredményezni. A bírónak az Alaptörvény rendelkezéséből adódóan a hatályos jogszabályokon és a jogértelmezés során azok indokolásán kívül immár a Kúria döntéseire is figyelemmel kell lenniük. Mondani sem kell, hogy a kúriai döntések megismerése, áttekintése milyen nehézséget okoz a jövőben, hiszen a törvény fenti megfogalmazásából adódóan nemcsak a Bírósági Határozatokban (a jogtárban döntések tára) közzétett döntéseket kell alkalmazni. A jövőben ki kell dolgozni azt a módszertant - nyilvánvalóan a tanácselnökökkel, a kollégiumi tagokkal együttműködve - ami a bírák számára a kúriai döntések minél szélesebb körű megismerését lehetővé teszi. Fokozott figyelemmel kell kísérni az aktuális kúriai döntéseket annak érdekében, hogy a bírák számára a törvényszék intranetes felületén legalábbis az elvi jelentőségű határozatok kivonatát hozzáférhetővé lehessen tenni.

A Pécsi Ítéltábla az illetékességi területén ítélkező bírák számára a törvényszéki kollégiumvezetők közvetítésével elérhető online felületet hozott létre, amelyen az ítéltábla kollégiumvezetőjéhez kérdésekkel lehet fordulni. A jövőben ezzel a lehetőséggel is bátran élni kell, különös tekintettel arra, hogy a Be. hatályba lépése óta több nagyobb terjedelmű törvénymódosítás történt, újabb jelentős módosítások várhatóak, ami a jogalkalmazás során újabb problémákat fog generálni.

2021. évben két törvényszéki tanácselnök szolgálati viszonyának megszűnése miatt a kollégium munkájában és a törvényszéki büntető ügyszakban komoly munkaszervezési feladatokat kell megoldani. Az OBH elnökének a létszámgazdálkodás körében tett döntései miatt kétséges, hogy mindkét tanácselnöki álláshely betölthetővé válik, azonban legalább egy tanácselnöki és mindkét törvényszéki bírói státuszra a törvényszéki büntető ítélkezés működtetéséhez okvetlenül szükség van. Hat törvényszéki bírónál kevesebb (különösen, hogy ebből kettő bírósági vezető) bíróval a három területből - törvényszéki elsőfok, a fellebbvitel és a büntetés-végrehajtási ügyekből - álló ügyszakot működtetni nem lehet.

Az eddigi ügyforgalmi mutatók, a kedvező időszerűség és az ítélezés megalapozottsága hat törvényszéki bíróval is kizárólag a bírósági vezetők minimális tárgyalási kötelmeit meghaladó ítélezési munkával biztosítható csak. A megüresedett törvényszéki – tanácselnöki – státuszok betöltésével egyidejűleg a törvényszékre történő tartós kirendelések eddigi gyakorlatának megváltoztatása is indokolt, a több évet átfogó kirendelések véleményem szerint nemcsak a kirendelt bírók, hanem a többi járásbíró jogos érdekeit, előmeneteli lehetőségeit sértik. A fellebbviteli ítélezésben érvényesülő szigorú kizárási szabályok miatt (a nyomozási bírói határozat felülbírálatában eljáró bírók az érdemi másodfokú ügyintézésben nem járhatnak el) és a gazdálkodással összefüggő kiemelt büncselekmények miatt indult eljárásokban a három hivatásos bíróból álló tanács megalakítása érdekében szükséges lehet járásbírók törvényszékre történő kirendelésére, de ezt kizárólag adott ügyekre, vagy rövidebb időre (negyedéves, féléves tartam) tartom célravezetőnek a kirendelt bíró eredeti ítélezési tevékenységének részbeni megtartása mellett. Amikor 2021. évben ismerté válik a törvényszék pontos személyi összetétele, a tanácselnökök száma és személye, az ügyelosztás rendjét automatizmusok bevezetésével kell kialakítani úgy, hogy az arányos munkateher biztosítva legyen. Az ügyelosztási rendnek az ilyen módon történő kidolgozása egyúttal átláthatóvá teszi az ügyek törvényes bírók általi elbírálását.

A járásbíróságokon minden büntető bíró mellett tisztviselő dolgozik, akik a jegyzői, leírói feladatokat látják el. A törvényszéki elsőfokú ügyszakban a bíró mellett bírósági ügyintéző végzi a leírói, jegyzői feladatokat, aki egyben a büntető iroda vezetője is, mellette az irodavezető beosztása alapján további tisztviselő látja el a jegyzői, leírói feladatokat, aki a másodfokú tanács munkájában is részt vesz. A másodfokú tanács mellett három tisztviselő - egy leíró és kettő jegyző - tevékenykedik. A statisztikai lapok, értesítők kiállításáért, a elsőfokú végzettséggel rendelkező irodavezető felel. A fellebbviteli tanács mellett bírósági titkár a Bv. törvényben meghatározott feladatai mellett előkészítési, határozat szerkesztési munkát végez.

A büntetés-végrehajtási csoportot igazgatási feladatként a csoport vezetésével megbízott bíróként a Zalaegerszegi Járásbíróságról felrendelt bíró vezeti, a csoportban bv.titkár és négy tisztviselő tevékenykedik, egyikük csökkentett munkaidőben.

A törvényszéken ez a személyi összetétel a munka gördülékeny, időszerű elvégzéséhez optimálisnak tekinthető. A büntető kollégium mellett önálló tisztviselő dolgozik, aki a panaszügyek elintézésében is segítséget nyújt. Összességében a munkafeltételek ideálisnak mondhatóak. Az elmélyült, szakmailag megalapozott ítélező munkának a tárgyi feltételei évtizedek óta biztosítottak, minden bíró külön irodában tevékenykedik, számítógépes munkaállomással rendelkezik. A törvényszék Degré Alajos Szakkönyvtára a szakirodalom széles körű kínálatával mindenki számára rendelkezésre áll. A tárgyalótermek hangrögzítő rendszerrel felszereltek, kettő tárgyalóteremben lett kiépítve a VIA Video rendszer, az egyikben a büntető elsőfokú és a fellebbviteli tanács tárgyal.

Az ügyelosztási rendek a bírósági igazgatásról szóló OBH elnöki utasításnak megfelelően határozzák meg az ügyek szignálásának rendjét, az ügykiosztás pontos menetét a bíró akadályoztatása, vagy kizárása esetére, az egyenletes munkateher biztosítása érdekében az ügyelosztási rendbe beépített automatizmusoktól eltérések, illetve az átosztás részletes szabályait. A helyettesítés rendje az igazságügyi alkalmazottak tekintetében is kellően rögzítettek. Az ügyelosztási rendek a törvényszék honlapján az érdeklődők számára elérhetőek.

A kizárásra vonatkozó bejelentések elintézése az eljárási törvényben meghatározottak szerint zajlik, külön figyelmet kell fordítani ugyanakkor arra, hogy a kizárások bíró általi bejelentése konkrét tényeken alapuljon és ügyenként külön kell arra hivatkozni. A bíróság által kezdeményezett kizárások túlnyomó többsége az eljárásban érintett személlyel fennálló szorosabb ismerősi, vagy munkakapcsolatra vonatkoznak. A Be. bíró kizárásra vonatkozó objektív szabályait a törvényszék első- és másodfokú büntető ügyeinek kiszignálásakor figyelembe kell vennie a kollégiumvezetőnek, majd a szignálás után a tanácselnököknek is.

A 2019. és 2020. évben a bírák képzésének tárgyát főként a Be. 2018. július 1. napján hatályba lépett büntetőeljárási törvény rendelkezései képezte, a törvényben bevezetett új jogintézmények sokszor merőben új szemléletű szabályozás a jogalkalmazás körében számos értelmezési problémát okozott. Emellett a képzések az elektronikus ügyintézés, az ítélkezést támogató rendszer bevezetésével kapcsolatos felkészülést szolgálták. Az utóbbi években a képzés helye a központi képzésekről regionális keretben megtartott képzésekre tevődött át. A járványhelyzet miatt a képzések online, digitális formában kerülnek megtartásra. A regionális képzéseken a törvényszék kollégiumvezetője, tanácselnökei előadóként rendszeresen közreműködnek. A régiós képzések a Pécsi Ítéltábla kollégiumvezetője, oktatásfelelőse és a régióba tartozó törvényszékek kollégiumvezetői, oktatásfelelősei közös munkája eredményeként lettek megszervezve. A titkárok a kollégium által szervezett helyi képzéseken, oktatási napokon részt vesznek, lehetőségük van a regionális oktatásokra is jelentkezni. A büntető kollégium vezetője és a törvényszéki tanácselnökök, bírák a fogalmazók képzésében tanulókörök és beszámolók megtartásával előre meghatározott beosztásnak megfelelően részt vesznek. A szakmailag megalapozott, elmélyült ítélkezés a bírák, titkárok és az igazságügyi alkalmazottak részéről egyaránt folyamatos tanulást, önképzést igényel, amihez a törvényszék intranetes honlapja, annak tudásmegosztás platformja minden fontos információt tartalmaz, mindenki számára elérhetőek a BIIR programhoz és az elektronikus ügyintézéshez kapcsolódó felhasználási segédanyagok.

A társhatóságok képviselőivel évek óta kiváló a munkakapcsolat, személyes ismeretségen, közvetlen konzultáción alapul. A kollégium vezetőjének véleményem szerint a bírók és a társszervek képviselői számára a felmerülő jogértelmezési problémák és egyéb feladatok lehetőség szerint azonnali megoldása érdekében rendelkezésre kell állnia, minden tőle telhető segítséget a közvetlen kollégák bevonásával, véleményük kikérésével meg kell adnia.

Zalaegerszeg, 2020. november 4.

Dr. Gergye Tamás